

MUHAMMAD YUSUF IJODIDA MILLIY RUH VA XALQONA IFODA

Maxmudova Aziza Azamat qizi

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

Magistratura bo'limi Madaniyat va san'at sohasi

menejmenti ta'lim yo'nalishi 1-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada Muhammad Yusuf ijodida milliy ruh va xalqona ifoda masalalari zamonaviy adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan tahlil etiladi. Unda shoir she'riyatining asosiy badiiy xususiyatlari, xalqona til va ifoda vositalari, milliy qadriyatlarning badiiy talqini keng yoritilgan. Ayniqsa, Vatan, ona, muhabbat, qishloq hayoti kabi mavzular orqali milliy ruhning ifodalanishi chuqur tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada shoir ijodining bugungi kundagi ahamiyati, yosh avlod ma'naviy tarbiyasidagi o'rni hamda uning zamonaviy adabiy jarayondagi ta'siri ilmiy asosda asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari Muhammad Yusuf ijodining o'zbek milliy adabiyotidagi muhim o'rnini va uning xalq qalbiga yaqinligini ko'rsatadi.

KALIT SO'ZLAR: Muhammad Yusuf, milliy ruh, xalqona ifoda, o'zbek she'riyati, badiiy til, poetika, Vatan mavzusi, ona obrazi, xalq og'zaki ijodi, milliy qadriyatlar, samimiylik, zamonaviy adabiyot.

O'zbek adabiyotida xalq qalbiga eng yaqin bo'lgan, uning dardi, quvonchi va orzu-intilishlarini sodda, samimiy hamda ta'sirchan tarzda ifoda eta olgan ijodkorlardan biri – Muhammad Yusufdir. Uning she'riyati murakkab badiiy konstruksiyalardan ko'ra inson qalbiga tez yetib boradigan xalqona ifodasi, tabiiyligi va ichki samimiyligi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, shoir ijodida milliy ruh va xalqona ifoda uyg'unligi uning badiiy olamini belgilab beruvchi asosiy xususiyatlardan biridir. Muhammad Yusuf she'riyatining o'ziga xosligi shundaki, u milliy ruhni balandparvoz shiorlar orqali emas, balki oddiy hayotiy lavhalar, kundalik turmush manzaralari orqali ifodalaydi. Shoir uchun milliylik – bu faqat tarixiy yoki siyosiy tushuncha emas, balki insonning ichki dunyosida yashovchi, uning ong va tafakkurini belgilovchi ruhiy holatdir. Shu bois uning she'rlarida Vatan, ona, tuproq, qishloq hayoti kabi obrazlar chuqur ma'naviy mazmun kasb etadi. Shoirning milliy ruhni ifodalashdagi eng katta yutug'i – uning xalqona tafakkur bilan uyg'unlashganligidadir. U xalqning o'ziga xos dunyoqarashi,

urf-odatlari, qadriyatlarini va ruhiy kechinmalarini juda nozik his etadi. Bu esa uning ijodini sun'iylikdan xoli qilib, tabiiy va ishonarli qiladi. Muhammad Yusuf uchun xalq – bu mavzu emas, balki ilhom manbai, yashash falsafasidir.

Xalqona ifoda uning she'riyatining eng muhim belgilaridan biridir. Shoir murakkab badiiy tasvir vositalariga ortiqcha berilmaydi, balki oddiy, sodda va ravon til orqali katta ma'nolarni yetkazadi. Uning she'rlarini o'qigan o'quvchi go'yo o'zining ichki kechinmalarini o'qiyotgandek bo'ladi. Bu esa ijodkorning o'quvchi bilan ruhiy yaqinlik o'rnatish qobiliyatidan dalolat beradi. Muhammad Yusuf she'riyatida milliy ruh ko'pincha ona obrazi orqali ifodalanadi. Ona – bu shoir uchun nafaqat mehr-muhabbat timsoli, balki Vatan, millat va qadriyatlarning mujassamidir. Shoir onaga bo'lgan muhabbat orqali Vatanni sevish g'oyasini ilgari suradi. Bu esa uning ijodida milliylik va insoniylikning uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, uning she'rlarida qishloq hayoti, oddiy insonlarning turmushi, mehnatkash xalq obrazi keng o'rin egallaydi. Bu tasvirlar orqali shoir milliy ruhni konkret hayotiy asosda ko'rsatadi. U o'z xalqining hayotini ideallashtirmaydi, balki uni boricha, samimiy va rostgo'y tarzda tasvirlaydi. Shu bois uning ijodi o'quvchida ishonch va hurmat uyg'otadi. Shoirning til boyligi ham xalqona ifodaning yorqin namunasi hisoblanadi. U she'rlarida maqollar, iboralar, xalqona tashbeh va o'xshatishlardan mahorat bilan foydalanadi. Bu esa uning asarlarini yanada jonli va ta'sirchan qiladi. Ayniqsa, xalq og'zaki ijodiga xos ohang va ritm uning she'riyatida sezilarli darajada aks etadi.

Muhammad Yusuf ijodida milliy ruh faqat mavzu darajasida emas, balki uslubiy darajada ham namoyon bo'ladi. Uning she'riy tili, ritmik tuzilishi, obrazlar tizimi – barchasi milliy tafakkur mahsuli sifatida shakllangan. Shu jihatdan qaraganda, shoir ijodi o'zbek xalqining ruhiy portretini aks ettiruvchi badiiy hodisa sifatida baholanishi mumkin. Zamonaviy adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan tahlil qilganda, Muhammad Yusuf ijodi milliy identitetni shakllantirish va mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, globallashtirish jarayonida milliy qadriyatlar yo'qolib borayotgan bir davrda uning she'riyati o'ziga xos ma'naviy tayanch vazifasini bajaradi. U yosh avlodni o'z ildizlariga qaytaradi, ularda milliy g'urur va o'zlikni anglash tuyg'usini uyg'otadi. Shoir ijodining yana bir muhim jihati – undagi samimiylikdir. U hech qachon o'zini boshqalardan ustun qo'ymaydi, balki oddiy inson sifatida o'z kechinmalarini bayon etadi. Bu esa uning ijodini yanada yaqin va tushunarli qiladi. Uning she'rlarida sun'iy pafos yo'q, balki chin yurakdan chiqqan tuyg'ular mujassam. Muhammad Yusuf she'riyatida milliy ruh va xalqona ifoda uyg'unligi uning ijodini o'ziga xos fenomen darajasiga ko'taradi. U o'z she'rlari orqali xalq bilan muloqot qiladi, uning qalbiga

yo‘l topadi va undagi eng nozik tuyg‘ularni uyg‘otadi. Shu bois uning ijodi vaqt o‘tishi bilan o‘z ahamiyatini yo‘qotmaydi, aksincha, yanada qadrlanadi.

Xulosa qilib aytganda, Muhammad Yusuf ijodida milliy ruh va xalqona ifoda bir-birini to‘ldiruvchi, o‘zaro uyg‘unlashgan badiiy hodisalardir. Shoir bu ikki omil orqali o‘zbek she‘riyatiga yangi nafas olib kirgan, uni xalq qalbiga yanada yaqinlashtirgan ijodkor sifatida namoyon bo‘ladi. Uning asarlari bugungi kunda ham o‘zining dolzarbligi, ta’sirchanligi va ma’naviy ahamiyati bilan alohida e’tiborga loyiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Muhammad Yusuf. Saylanma. – Toshkent: Sharq nashriyoti, 2000.
2. Muhammad Yusuf. Ulug‘imsan, Vatanim. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 1998.
3. Muhammad Yusuf. Erka kiyik. – Toshkent: Adabiyot va san‘at nashriyoti, 1989.
4. Abdulla Oripov. Adabiyot va ma’naviyat. – Toshkent: O‘zbekiston, 2002.
5. Erkin Vohidov. Tanlangan asarlar. – Toshkent: Sharq, 2001.
6. Alisher Navoiy. Xamsa. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nashriyoti, 1983.
7. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi namunalari. – Toshkent: Fan, 1990.
8. O‘zbek adabiyoti tarixi (XX asr). – Toshkent: Fan nashriyoti, 2005.
9. Zamonaviy o‘zbek she‘riyati va uning taraqqiyoti. – Toshkent: Akademiya nashriyoti, 2015.
10. Adabiyotshunoslik asoslari. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2012.